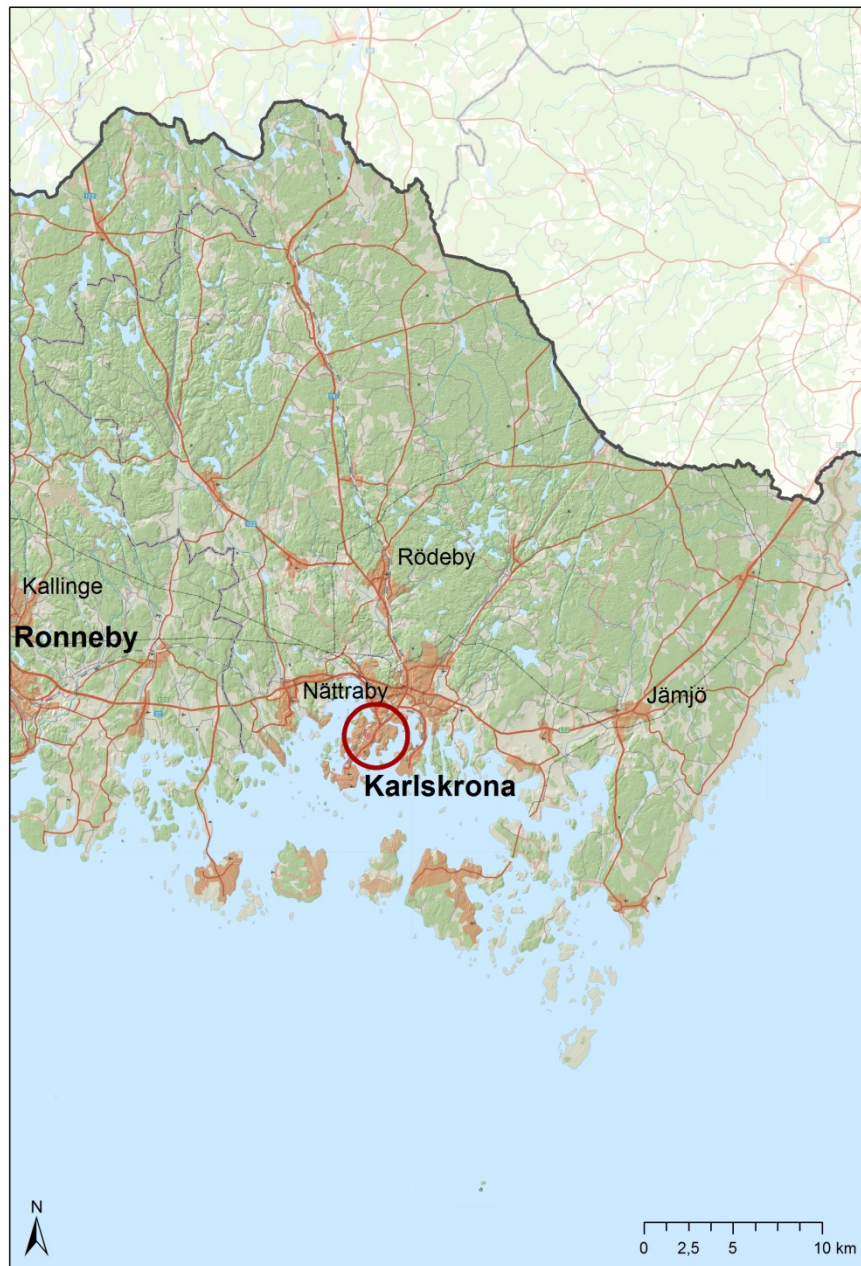

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410151 Vämöparken

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0410151 Vämöparken

Kommun: Karlskrona

Områdets totala areal: 31,5 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-11-25

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Karlskrona kommun

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

8230 - Hällmarkstorräng

9130 - Näringsrik bokskog

9160 - Näringsrik ekskog

9180 - Ädellövskog i branter

9190 - Näringsfattig ekskog

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Vämöparken bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

De prioriterade bevarandevärdena är ädellövskogen (näringsfattig ekskog, näringsrik ekskog, näringsrik bokskog och ädellövskog i branter) samt förekomsten av läderbagge. Vämöparken är ett av de artrikaste och mest skyddsvärda ädellövskogsområdena i östra Blekinge. Den innehåller rikligt med gamla och grova träd av framförallt ek, och är ett mycket viktigt område för läderbagge. Större delen av Natura 2000-området är klassat som nyckebiotop (fyra olika).

Beskrivning av området

Vämöparken består av två delar, åtskilda av infartsleden mot centrala Karlskrona. Inom området finns ett betydande inslag av jätteeckar, däribland några stående döda träd (högstubbar). Läderbagge (spillning och fragment) har påträffats i minst ett 20-tal ekar. Ett stort antal rödlistade arter av främst svampar, lavar och insekter som mer eller mindre är knutna till ek och/eller bok har påträffats. Bland de som är mer eller mindre karaktäristiska för områdets naturtyper märks saffransticka (akut hotad), tungticka (starkt hotad), skillerticka (sårbar) och räfflad nagelskivling (nära hotad). Vissa plockhuggningar i syfte att gynna jätteeckar utfördes under år 2000. Dominerande trädslag i hela parken är bok och ek, ungefär hälften vardera, men trädslag som lönn och lind förekommer också. Den mest utbredda naturtypen är näringsrik bokskog med ett fantastiskt vårfloratäcke av vitsippor, svalört, tandrot och skogsbingel. I områden med större ekinslag på mager mark växer rikligt med murgröna och kaprifol. Området är tack vare sin närhet till tätorten och sin naturskönhet flitigt använt för friluftsliv, motion och kulturella arrangemang. Det har tidigare, åtminstone från 1600-talet, använts för utmarksbete och senare under 1800-talet för excersis. År 1910 invigdes Vämö som folkpark, men själva folkparken ligger utanför Natura 2000-området.

Vad kan påverka negativt

Skog:

- Bristande målplanering för områdets skötsel, vilket kan vara förödande då exempelvis förekomsten av grova träd kräver en genomtänkt strategi för förnyring.
- All form av exploatering inom området, vilket ofta är ett reellt hot i tätortsnära områden.
- Olämplig avverkning av träd inom området.
- Bortförelse av döda och döende träd. I anslutning till byggnader och stigsystem är enstaka bortförelse inget hinder. Veden bör då läggas i annan del av parken, för att på så vis ändå komma till nytta.
- Luftföroreningar, främst bilavgaser från angränsande större vägar, kan utarma den känsliga epifytfloran av lavar och svampar som är knuten till gamla och senvuxna bokar.
- Invandring av gran och främmande trädslag.

Läderbagge:

- Avverkning av värdräd, eller potentiella värdräd för läderbagge vid skogliga skötselåtgärder, eller längs stigar och leder av säkerhetsskäl.
- Utebliven förnyring och bruten kontinuitet av jätteträd genom att nya framtida värdräd (jätteeckar) inte får möjlighet att utvecklas.
- Det främst hotet mot läderbagge är igenväxning och beskuggning av träd. När ekar som tidigare stått i mer öppna miljöer omsluts av uppväxande tät skog dör de i förtid på grund av konkurrensen.
- Långa avstånd mellan värdefulla livsmiljöer minskar artens spridningsmöjligheter och möjlighet till genutbyte med andra populationer.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§).

Skydd för området:

Ett mindre delområde i sydost (1,25 hektar) är sedan 1936 skyddat som naturminne enligt 7 kap. 10 § miljöbalken, i syfte att bevara ett bestånd av murgröna. Vad som i miljöbalkens 7 kap. 5-8 §§ föreskrivs om naturreservat gäller även för naturminnen.

Området har förutom naturminnet inget områdesskydd förutom att det omfattas av två detaljplaner från 1977 och 1986 (klassat som parkmiljö vilket innebär ett visst skydd mot exploatering).

Hela området bör skyddas som naturreservat, och då det är kommunägt bör det i första hand avsättas som kommunalt naturreservat. Ett annat alternativ är att kommunen tecknar ett naturvårdavtal med Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen. Oavsett skyddsform är det mycket angeläget att en skötselplan för området tas fram.

Läderbagge är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats, vilket innebär att inte bara arten, utan även dess livsmiljö under alla levnadsstadier är skyddad.

Behov av skötselåtgärder:

Viktiga bevarandeåtgärder för bland annat läderbagge är även att genom punktinsatser förlänga livet på områdets vidkroniga jätteekar, samt att planera för en ny generation av framtida gammelträd. Om säkerheten invid stigar och leder hotas av gamla träd som riskerar att falla bör träden beskäras eller högstubbar lämnas som alternativ till att hela trädet tas ned.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**8230 - Hällmarkstorräng**

Areal: 0,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Obetad hällmarkstorräng förekommer inom ett mindre delområde i nordväst, det så kallade Vämö utkik.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 0,5 hektar. Området ska vara öppet, eller ha ett mycket glest skikt av buskar och träd.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott, men en inventering av karaktäristiska och typiska arter är önskvärd.

9130 - Näringsrik bokskog

Areal: 16,92 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Större delen av området väster om infartsleden och ungefär halva området i öster utgörs av näringsrik bokskog. Bok är dominerande trädslag, men det finns även inslag av andra trädslag som ek. En del träd av såväl ek som bok är gamla och vidkroniga. Murgröna, vildkarpifol och idegran förekommer i bokskogen. Död ved förekommer måttligt-rikligt. Fältskiktet är artrikt och varierat och innehåller bland annat vitsippa, svalört, tandrot och skogsbingel.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 17 hektar. Trädskiktet ska domineras av bok, samt vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas inslag av gamla träd och förnygring av nya träd som efterträdare till ädellövträden. Död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar förekommer rikligt. De typiska arterna tandrot och skogsbingel förekommer i livskraftiga bestånd, liksom den vedlevande och rödlistade svampen skillerticka.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som mycket gott.

9160 - Näringsrik ekskog

Areal: 6,38 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Näringsrik ekskog förekommer inom två delområden öster om infartsleden. Trädskiktet domineras av ek, men har även ett inslag av bok, alm, lönn, fågelbär, avenbok, tall och idegran. Skogen har ett ursprung i ekhagmark som vuxit igen, och trädskiktet har nu varit slutet i omkring 100 år. Död ved finns i måttlig mängd. Flera av de förekommande kärlväxterna behöver en sluten skog, till exempel skogsbingel och buskstjärnblomma. Här växer även vårbloomor som vitsippa, blåsippa, vårlök och tandrot. I buskskiktet återfinns hassel, hagtorn, murgröna, kaprifol, slån och björnbär.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 6,4 hektar. Åldrande, avdöende och omkullfallna träd samt luckbildning ska påverka skogens dynamik och struktur. Ek ska utgöra ett dominerande inslag. Det ska finnas gamla träd av ek, avenbok, alm och bok. Det ska finnas förnying av ädellövträd, framförallt av ek. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas måttligt - rikligt med död ved i olika form. Gran ska inte tillåtas i sådan omfattning att de skadar biologiskt gamla och värdefulla träd. De typiska arterna murgröna, skogsbingel, blåsippa och buskstjärnblomma sak förekomma i livskraftiga bestånd, liksom oxtungsvamp (nära hotad) och räfflad nagelskivling (nära hotad) som båda är knutna till gammal ek.

Bevarandetillstånd

Bevarandestatusen bedöms vara ordinär eller minskande. Grova ekar behöver friställas och ersättningsträd för grova ekar samt död ved i tillräcklig omfattning saknas

9180 - Ädellövskog i branter

Areal: 0,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ett mindre område i sydost är klassat som ädellövskog i branter. Skogen domineras av ek. Den vedlevande svampen ekticka växer på ett flertal träd.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 0,7 hektar. Ädellöv såsom ek, bok, avenbok, alm och lönn ska dominera trädsiktet. Murgröna och vildkaprifol växer förekommer allmänt och enstaka idegran. Åldrande, senvuxna avdöende träd ska påverka skogens dynamik och struktur. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat, och innehålla såväl gamla träd som för yngling av ädellövträden. Död ved i olika form och nedbrytningsstadier ska förekomma i minst måttlig mängd. Markens näringsstatus ska vara naturlig, och hydrologin ostörd. Ekticka (nära hotad) ska förekomma i en livskraftig population.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

9190 - Näringsfattig ekskog

Areal: 7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Näringsfattig ekskog förekommer i områdets södra och mellersta delar, på båda sidor om infartsleden. Den har liksom den näringsrika ekskogen uppkommit genom igenväxning av ekhagmarker för omkring 100 år sedan. Marken är blockrik med omväxlande hållmark och skog. Död ved förekommer i måttlig mängd. Fältskiktet är artfattigt, överallt växer mycket vildkaprifol.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska var minst 7 hektar. Ek ska utgöra ett dominerande inslag. Det ska finnas gamla träd av ek, och förnygring med nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Död ved ska förekomma rikligt. Gran ska inte förekomma i sådan omfattning att biologiskt värdefulla och gamla träd skadas. De typiska arterna murgröna och vildkaprifol ska förekomma i livskraftiga populationer, liksom de vedlevande svamparna oxtungsvamp och ekticka.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt - gott. För att kunna upprätthålla det behövs frihuggning av nuvarande gamla och grova ekar, ersättningsträd för de gamla ekarna, samt mer död ved i skogen.

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Läderbagge är knuten till äldre ihåliga lövträd med mulm (löst material som till största delen består av nedbruten ved). I Sverige förekommer den främst i ek, men även i ask, lind, bok och andra lövträd. Läderbaggens livsmiljöer utgörs av trädbärande hagmarker, alléer och parker, men ibland även av mer slutna ekdominerade bestånd. God solexponering påverkar mikroklimatet inne i hålträden, och läderbaggen föredrar träd som står fristående eller halvöppet. Läderbaggen förekommer endast i områden med mycket gamla ädellövträd och indikerar genom sin förekomst att miljön är mycket värdefull och att artrikedomen av andra vedlevande skalbaggar är hög. I Blekinge förekommer läderbaggen kustnära i hela länet, med en koncentration av lokaler mellan Ronneby och en bit öster om Karlskrona. Detta område ses som en nationell värdeetrakt för läderbaggen, som är särskilt viktigt att prioritera i arbetet med att bevara arten.

Larven lever inne i stamhåligheternas mulm, där de gnager på den omgivande fastare döda veden. Arten kan stanna mycket länge i samma träd, vilket gör att stora mängder av de karaktäristiska ekskrementerna efter hand ansamlas inuti träden. Larvutvecklingen tar i Sverige 3-4 år. Förpuppningen sker under sommaren i en ganska fast kokong i stamhåligheterna. Den fullbildade skalbaggen lever upp till en månad och påträffas i juli och augusti. Ibland kan de ses krypa på stammarna, men oftast uppehåller de sig inne i hålträden.

Läderbagge har begränsad spridningsbenägenhet och de flesta individer stannar under hela sin livstid i det träd där de kläckts. Den längsta dokumenterade sträcka som arten förflyttat sig är i Sverige 500 meter. De flesta förflyttningar som görs är dock korta, 50-100 meter, trots att lämpliga träd finns på längre avstånd. Om avstånden är längre mellan lämpliga hålträd får isoleringseffekten stor betydelse för artens förekomstsmönster. Arten gynnas av betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiftet glest och luckigt, med god möjlighet för ljuskrävande träd som ek att utveckla mulmträd och att föryngra sig. Läderbaggen är rödlistad som nära hotad, NT, och hotas av flera orsaker, bland annat igenväxning och en bruten kontinuitet av jätteträd.

Fynd av läderbagge i Vämöparken har rapporterats till Artportalen vid flera tillfällen under 90-talet och 2000-talet. Fynden har gjorts spritt över hela området och varit i form av spillning, fragment och levande exemplar. Fynden är främst gjorda i näringsrik bokskog, men även i näringsfattig ekskog och ädellövskog i branter.

Bevarandemål

Läderbagge ska förekomma i flera träd inom hela området. Ädellövskogen, som är läderbaggens livsmiljö, ska bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för läderbagge bedöms som gott, men det behövs återkommande åtgärder för grova träd och dess efterträdare i områden som inte betas. På många ställen är även föryngning av ek ett problem på grund av den höga krontäckningen.

Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen. www.artportalen.se (uttag 2016-03-18).
- Karlskrona kommun. 1977. Beslut om detaljplan för Vämöparken väster om infartsleden, 1977-07-14.
- Karlskrona kommun. 1986. Beslut om detaljplan för Vämöparken öster om infartsleden, 1986-07-11.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län. 1936. Länsstyrelsens resolution angående fridlysning av ett murgrönsbestånd i Vämöparken i Karlskrona. Dnr Bd-Dt 48/1935.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Skogsstyrelsen. 1993. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 5012-1993, N 4929-1993, N 4930-1993.
- Skogsstyrelsen. 2011. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1022-2011.

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

Natura 2000 - SE0410151 Vämöparken

